

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio LXXVIII. De forma Sacramenti Eucharistiæ. In Sex Articulos
diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Quid si liquor mixtus adhaeretur à speciebus Sacram.

Domini: nam hæc conuersio non fit, nisi per verba consecrationis: sed vertetur in substantiam vini, quia species vini ita agunt, ac si vini substantia adhaeret: atqui, si vini substantia adhaerisset, conuertissent liquorem adfusum in vinum; ergo similiter modo.

16 Vini non consecrati mixtione non desinet Sanguis Domini.

Dico Quartò, Si vino consecrato infundatur vinum non consecratum eiusdem speciei, non desinet ibi esse Sanguis Christi etiamsi fiat mixtio per totum. Est communior sententia Doctorum.

Probat; Nam ex altera sententia, quam videtur tenere D. Thomas, sequuntur aliquot graua incommoda. Primò, Si duo calices vini consecrati inter se miscantur, desinere ibi Corpus & Sanguinem Domini; quod haud dubiè falsum est: nam olim in primitiua Ecclesia, quando communicabant fideles sub vtrâque specie, dubitandum non est, quin sæpè ex vno vase in aliud, scilicet ex maiore in minus, vinum consecratum infundere oportuerit: quòd si tunc desisset ibi esse Sanguis Domini, Ecclesia grauius decepta fuisset. Secundò, Si vinum consecratum vnus calicis vehemētius agitetur, desinet ibi esse Sanguis Domini: nã

partium diuisio, & mutua interfectio corrumpet priores species. Omitto alia.

Quare ad rationem sententia: contraria: Respondeo, in continuo homogeneo non dari minimam partem inexistentem. Vnde quantumuis se mutuo partes vini intersecant, numquam se per hoc corrumpunt: nam hoc ipso, quo se vicissim intersecant, etiam inter se continuantur, sic vt se mutuo conferuent. Deinde, etiamsi daretur minima pars inexistentis, non tamen est necessarium; vt infra minimam se intersecant; potest enim interfectio sistere, quando deuentum fuerit ad minimas.

17 Respondeo, tur o, postea sententia: rati- nibus.

Dices ex Paludano, Ergo si gutta vini consecrati immitteretur in vas vini non consecrati, non desineret ibi esse Corpus Domini: quod videtur absurdum. Respondeo, Id non esse absurdum, sed verissimum. Vnde hoc vinum ad vsus sacros esset deputandum: Nam totum quodammodò est benedictum, ratione contactus; quamuis non sit consecratum. Neque videtur probandum, quod ait Sorus, tale vinum habendum, vt vinum comune.

Obiectio de gutta vini consecrati labente in vas plenum non consecratum.

QVÆSTIO LXXVIII.

De Forma Sacramenti Eucharistiæ.

In Sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum hæc sit Forma huius Sacramenti, Hoc est Corpus meum. Hic est calix Sanguinis mei?

Respondetur Affirmatiuè. Ratio est, Quia hæc forma significat consecrationem materiae; & in personâ Christi profertur, ac proinde significat id, quod est proprium huius Sacramenti: ergo est vera forma huius Sacramenti.

Duplex differentia inter Eucharistiam & reliqua Sacramenta.

Vbi nota duplicem differentiam inter hoc Sacramentum & alia: Prior est, quòd hoc Sacramentum consistat in consecratione materiae, id est, in eo, quod materia mutetur in rem sacram; nempe in Corpus, & Sanguinem Domini: alia consistant in vsu materiae. Hinc fit, vt forma Sacramenti Eucharistiæ debeat significare materiae consecrationem, id est, conuersionem in rem sacram; aliorum formæ vsu materiae.

Altera differentia est, quòd reliqua Sacramenta perficiantur à Ministro, vt Ministri est; non autem vt immediatè representat personam Christi, sed vt est distincta persona, habens potestatem à Christo deriuatam. Vnde quando dicit, *Ego te baptizo*: (Ego) supponit pro Petro, Paulo, Christi ministro: & verbum *Baptizo* significat proprium actum ministri: neque dicitur operari minister in persona Christi, nisi quatenus potestate Christi operatur. Sed hoc Sacramentum perficitur à Ministro, vt immediatè representat Christi personam; sicut Lex vetus data ab Angelo, vt immediatè representante personam Dei: vnde

Angelus sæpè dicebat, *Ego Dominus*. Patet id ex forma huius Sacramenti, *Hoc est Corpus meum*; id est, non Petri, non Pauli, sed Christi.

DVBIVM I.

Vtrum his verbis fiat consecratio ab Ecclesia?

Omissio errore nostrorum hereticorum, qui non agnoscunt vllam conuersionem, & negant formas consecratorias Sacramentorum: quidam Græci recentiores docent, non solis illis verbis consecrationem fieri; sed quasdam preces esse necessarias, quæ aliquamdiu post illa verba in illorum Liturgia profertur; nempe hæc, vel similia: *Spiritus tuum sanctissimum dimitte nunc quoque, Domine, in nos, & in hæc dona sancta proposita, vt superueniens sancta sua presentia sanctificet & efficiat hunc panem Corpus sanctum Christi tui, & calicem hunc pretiosum Sanguinem Christi tui*; quibus verbis recitatis, dicunt fieri conuersionem. Vnde mox Sacerdos gratias agit Deo, quòd hæc dona sanctificare dignatus sit, vt patet in Liturgia S. Iacobi. Ita docet Nicolaus Cabasilas in expositione Liturgiæ cap. 29. & 30. & quidam alij: contra quos agit Bessarion Cardinalis in proprio opusculo.

Græcorum opinio.

Verùm dicendum est, Consecrationem non fieri illis precibus, vt Græci volunt, sed solis verbis Domini, *Hoc est Corpus meum: Hic est Sanguis meus*; vel quod idem est, *Hic est calix Sanguinis mei*. Est ita certum, vt contrarium sit erroneum. Nam Concilium Florentinū in instructione Armenorum hoc expressè docet, tanquam Doctrinam Ecclesiæ, non repugnantibus Græcis. Forma, inquit, huius Sacramenti, sunt verba salutatoris, quibus hoc Sacramentum conficitur: Sacerdos enim

Nicolaus Cabasilas.

Bessarion.

3 Sententia Catholica

reijcit Græcorum preces vt necessarias in consecratione.

Florentina num.

LII iij in persona

in persona Christi loquens conficit hoc sacramentum. Ita Concilium. Atqui illæ preces non sunt verba Saluatoris: neque Sacerdos illas pronuntians, dicit illas in persona Christi, sed in propria persona ministri. Eadem veritas insinuat in Concilio Tridentino sess. 13. cap. 3.

Liturgiæ. Probatur Primò, Quia Christus nec dixit, nec iussit dici illas preces. Nam neque Scriptura illas habet, nec traditione constat esse necessariò dicendas: nam in Liturgia latina, quæ putatur D. Petri, non habentur tales preces, nisi ante verba Domini; post autem, nequaquam: nec etiam in Liturgia Æthiopum.

Probatur Secundò, Si illis verbis, Hoc est Corpus meum, non fieret consecratio, falsa essent illa verba: nam non possunt esse vera, nisi re ipsa tunc hoc sit Corpus Domini.

Consecratio Ecclesiæ. Probatur Tertio, Quia prolatis illis verbis, Hoc est Corpus meum, consuetudo totius Ecclesiæ habet, vt Eucharistia exhibeatur populo adoranda, etiam apud Græcos; imò apud illos hæc verba, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis frangitur, proferuntur clarâ voce, & populus respondet, Amen; quasi confirmans hoc ita esse: ergo tunc ibi est Corpus Domini.

SS. Patres. Probatur Quarto, Ex Patribus. Iustinus Apologia 2. sub finem dicit Panem fieri Corpus Domini per preces Verbi Dei; quas preces dicit esse illa verba, Hoc est Corpus meum. Vbi nota illa verba vocari preces, sicut & alias Sacramentorum formas; quia implicitam quandam inuocationem diuinæ virtutis continent: nam in actu exercito diuina virtus applicatur ad operandum ex intentione ministri, illa verba proferentis. Cyprianus serm. de cæna Domini. Ex quo à Domino dictum est, Hoc facite in meam commemorationem. Hoc est Caro mea: & Hic est sanguis meus: quotiescumque his verbis, & hæc fide actum est, panis iste substantialis; & calix benedictione solenni consecratus, ad totius hominis salutem proficit. Hic ostendit Dominum his verbis consecrasset, & nos similiter consecrare. Ambr. lib. 4. de Sacrament. c. 4. citatus à D. Thoma, & c. 5. explicat, quæ sint illa verba Domini; & dicit esse hæc; Hoc est Corpus meum. Cap. 9. lib. de ijs, qui Mysterijs initiantur; Ipse clamat Dominus Iesus, Hoc est Corpus meum. Ante benedictionem verborum celestium alia species nominatur: post consecrationem Corpus Christi est. Gregorius Nyssenus apud Euthymium in Panoplia titulo 21. Panis statim in Corpus mutatur, vt dictum est à Verbo, Hoc est Corpus meum. Chrysolomus homil. 2. in epist. 2. ad Timoth. Sicut verba, qua locutus est Christus eadem sunt, atque ea, qua Sacerdotes nunc quoque pronuntiant; ita & oblatio eadem est. Et sermone de prodicione Iudæ: Hoc verbo, Hoc est Corpus meum, proposita consecratur: & confert cum illis, Crescite, & multiplicamini: hoc tamen esse discriminis, quòd per hæc verba crescite &c. vis generatiua causis secundis tribuatur, non autem immediatè fiat ipsa generatio: per verba autem consecrationis, non detur aliqua virtus pani ad conuersionem; sed immediatè fiat ipsa conuersio. Damascenus lib. 4. de Fide cap. 14. Dixit Dominus, Hoc est Corpus meum; hæc facite in meam commemorationem: & omnipotenti eius præcepto efficitur, donec veniat. Omitto alios: Consentiunt omnes Doctores cum Magistro dist. 8.

Ambros. Ratio primaria est; institutio Christi, quæ no-

bis traditione innotescit; Congruentia est; quia cum hoc Sacramentum sit sublimissimum, maxime attingens ipsum Deum, vtpote continens naturam ab ipso assumptam; non deceat fieri, nisi verbis Christi Dei. Confirmatur; quia Baptismus non fit nisi verbis Christi, nec vllas preces adiunctas requirit. Similiter alia Sacramenta præter suam formam non requirunt vllas preces: ergo multò minùs Eucharistia, quæ non in personâ ministri, sed in persona ipsius Christi perficitur, vt dictum supra.

Vnde ad rationem Græcorum: Respondeo, illis precibus solum peti, non vt Spiritus sanctus simpliciter efficiat panem Corpus Christi; sed, vt efficiat illud nobis Corpus Christi, sic vt in nobis habeat Corporis Christi effectum. Nam qui manducat indignè, illi non est Corpus Christi sed venenû: ille enim condemnationem æternam manducat & bibit.

Vnde Græci in Concilio Florent. sess. vltima interrogati ab Eugenio Papa, cur dicerent illas preces, quibus videretur peti consecratio, cum iam consecratio esset facta? responderunt, nihil se dubitare, quin consecratio tunc esset facta per verba Christi: addi tamen illas preces, vt peterent Sacrificij fructus: sicut Latini dicunt, Iube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum.

Vnde Græci in Concilio Florent. sess. vltima interrogati ab Eugenio Papa, cur dicerent illas preces, quibus videretur peti consecratio, cum iam consecratio esset facta? responderunt, nihil se dubitare, quin consecratio tunc esset facta per verba Christi: addi tamen illas preces, vt peterent Sacrificij fructus: sicut Latini dicunt, Iube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum.

D V B I V M I I.
Vtrum Dominus eisdem verbis consecraverit, quibus nos?

D. Thomas adfert quatuor opiniones. Sed tres priores carent omni probabilitate, & ferè sunt erroneæ. Sola quarta est vera, scilicet Dominum consecrasset iisdem verbis, quibus nos. Est communis sententia Patrum, & omnium Doctorum Scholasticorum, exceptis paucis: qui etsi nobiscum sentiant, tamen probabile putat Christum nullis verbis consecrasset, sed solo imperio voluntatis. Ita Innocent. III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 6. Gabriel lect. 36. & 48. Richardus, Armacanus lib. 9. qq. Armeniacarum cap. 5. Sed reuera hæc sententia non est vllò modo probabilis.

Probatur Primò, Ex Scripturis: Quia Christus post consecrationem; statim subdit, Hoc facite in meam commemorationem. Quibus verbis iussit nos imitari suam actionem in consecrando, offerendo, sumendo, & dispensando: pronomen enim (hoc) refertur ad totam Christi actionem; vt communiter docent Theologi, & expressè Concilium Tridentinum sess. 22. cap. 1. Ergo necesse est, nos eisdem verbis consecrare, quibus Dominus consecrauit. Quod Confirmatur Primò, Quia præcipua actio erat consecratio, in qua etiam includitur oblatio: ergo si ille alijs verbis consecrasset, vel etiam solo voluntatis nutu, non imitaremur illum in primaria actione. Confirmatur Secundò, Quia quando Dominus consecrauit, instituit hoc Sacramentum: ergo oportebat, vt tunc consecraret ritu Sacramentali, per aliqua verba sensibilia; atque adeò eodem ritu, quo nos postea vti voluit: alioquin vel non fuisset idem Sacramentum, quod nos habemus; vel impertinens fuisset illa consecratio ad institutionem huius Sacramenti. Idè confirmari potest ex serie nostri Canonis; Qui pridie, quam pateretur &c.

Ratio & Congruentia.

Respondetur objectioni Græcorum.

Græcorum in Florent. no. censetur de hisce precibus.

Sententia communis affirmat.

Non est probabile Christum sine vllis verbis consecrasset.

Ex Script.

Secundò,

Ex Patri-
bus.

Secundò, Quia idem docent expressè Patres: Tertullianus, Cyprrianus, Ambrosius, Gregorius Nysenus, Chrysostomus, Damascenus, & alij.

6
Obiectio
quòd Chri-
stus bene-
dixerit pa-
nem, id est,
in suum
Corpus
conuerterit
ante conse-
crationem.

Dices; Si Christus consecrauit illis verbis, Hoc est Corpus meum; quomodo Euangelistæ signifi-
cant illum prius benedixisse, deinde fregisse, tertio
dedisse Discipulis, & tunc demum dixisse, Accipite
& comedite, Hoc est enim Corpus meum? Nam illa be-
nedictio Christi fuit efficax, ac proinde sanctifi-
cauit panem ante illa verba.

Quorundã
solatio.

Respondent multi cù D. Thoma non esse ser-
uatum ordinem ab Euangelistis in narratione,
qui seruatus est à Domino in re gerendâ: bene-
dictionem enim illam fuisse factam verbis conse-
crationis, Hoc est Corpus meum; vt videre est apud
D. Thomam. Sed hæc sententia non satisfacit.

r. Refuta-
tur ex Greg.
co textu.

Primò, quia in Græco textu apertè significatur
Dominum benedixisse panem antequam diceret,
Hoc est Corpus meum. Matthæus enim, & Marcus
dicunt, *Accepto I. B. S. V. pane, postquam benedixisset,
fregit, & dedit ipsis, & dixit; Hoc est Corpus meum:*
id enim significant hæc verba *εὐλογῆσας ἕκλασε.*
Lucas & Paulus habent *εὐχαριστήσας ἕκλασε,* id
est, *Cùm gratias egisset, fregit.* Vnde apertè sequi-
tur præcessisse benedictionem & gratiarum actio-
nem, antequam diceret *Hoc est Corpus meum.* Secun-
dò non satisfacit, Quia Concilium Trident.
sess. 13. cap. 1. id clarè docet; dum ait: *Dominum
hoc Sacramentum in vltima cæna instituisse, cùm post pa-
nem viniq; benedictionem, suum illis Corpus præbere ac
suum Sanguinem disertis verbis testatus est.* Tertio,
Idem insinuat in nostro Canone: dum enim di-
cimus *Benedixit,* cruceem formamus super pa-
nem; quâ ceremoniâ significamus benedictionem
Christi.

s. Ex Trid.

Dicendum ergo probabilius videri hanc bene-
dictionem non fuisse factam illis verbis, *Hoc est
Corpus meum;* ac proinde esse distinctam à conse-
cratione. Insinuat Bonuentura dist. 8. art. 2. q.
3. Dominicus Soto dist. 11. q. 1. art. 2. Armacanus
lib. 9. cap. 5. Beda in cap. 14. Marci. Ianfenius
in cap. 131. Concordiæ.

3 Ex nostro
Canone.

Vera solu-
tio.

Dices; Quid fuit hæc benedictio? Respondeo,
Videtur fuisse inuocatio diuinæ virtutis super pa-
nem. Sicut quando panes multiplicauit, eos bene-
dixit; tamen eo momento non fiebat multipli-
catio; erat enim inuocatio diuinæ virtutis ad pa-
nes multiplicandos debito modo & ordine. Sic
in Liturgia D. Iacobi, Basilij & etiam nostrâ pe-
timus, vt virtus diuina in panem descendat. Per
hanc tamen benedictionem non fuit panis imme-
diatè conuersus, sed diuinæ virtutis assistentia
fuit pro omnibus in futurum tempus consecra-
tionibus preparata, & veluti applicata, vt for-
mula verborum legitime pronuntiata, per eam
operaretur, & panem in Corpus Christi con-
uerteret.

7
Quid sit
hæc Bene-
dictio,
quidque
operata?

Dices; Ergo Dominus bis benedixit materiã.
Respondeo, Verum est: Sed hæc duæ benedictio-
nes erant instar vnus; nam altera referebatur ad
alteram, habebatque suum completum effectum
in fine secundæ benedictionis.

8

Itaque Christus in institutione videtur hoc or-
dine processisse: Primò, *Accipit panem;* Secundò,
Gratias egit Patri, oculis in caelum eleuatis, vt habet
nostræ Canon & Liturgia D. Iacobi, & Clemens
lib. 8. constitutionum Apostolicarum c. 17. Am-
brosius lib. 4. de Sacrament. cap. 5. Et confirma-

Ordo
Adum
Christi
consecratis
Corpus
suum,
Primus &
Secundus,

tur; quia semper, dum gratias ageret Patri, in cæ-
lum suspicere consueuerat: Matth. 14. Marci. 6.
Luca 9. Ioan. 11. Tertio, *Benedixit panem,* inuo-
cando Patris omnipotentiam super illum: etsi
epim Matthæus & Marcus meminerint benedictio-
nis panis, non autem actionis gratiarum; Lucas au-
tem & Paulus solum meminerint Actionis gratia-
rum, non benedictionis: tamen certum est, esse actus
distinctos, & Dominum vtrumq; adhibuisse: tum
quia benedictio respicit panem, gratiarum actio respi-
cit Patrem; tum quia omnes Liturgia habent
Dominum & in consecratione panis, & in conse-
cratione vini gratias egisse Patri, & benedixisse
materiam. Verùm quia hi actus iunctim fiebant
vnâ oratione continuâ, Euangelistæ sub alterâ re-
linquunt alteram intelligendam; vt rectè Ianfe-
nius in Concordia cap. 131. Quarto, *Fregit panem;*
id enim Euangelistæ & Paulus expressè dicunt.

Tertius.

Quartus.

Quintus.

Quintò, *Porrexit,* & inter porrigendum dixit: *Ac-
cipite & comedite, Hoc est Corpus meum;* quæ verba
posteriora dicta sunt duplici modo, nempe tan-
quam verba porrigentis, & tanquam verba conse-
crantis. Iuxta hanc explicationem omnia sunt
clara in narratione Euangelistarum, & Pauli.

ARTICVLVS II.

Utrum hac sit conueniens Forma
consecrationis panis, Hoc est
Corpus meum.

Respondetur Affirmatiuè. Et Ratio est. Quia
hæc forma optimè significat id, quod Sacra-
mento efficitur, quod est transsubstantiatio panis
in Corpus Christi facta in instanti.

9

Notandum Primò, Particulam (*Enim*) non
esse de essentiã formæ: vnde nec Euangelistæ eam
habent. Ratio est; quia non est necessaria ad signifi-
candum formæ effectum; sed tantum additur,
vt explicet rationem, cur debeamus manducare
id, quod Dominus porrigit: vnde solum recitati-
uè dicitur à sacerdote, non significatiuè. Quare
non videretur peccatum mortiferum, etiam si ex
aliquâ negligentia ommitteretur, vt Soto notauit.

Enim non
est de essen-
tiã formæ,
nec omni-
bus mor-
talis.

Notandum Secundò, Verbum (*Est*) non videri
necessariò exprimendum. Nam apud Lucam nõ
exprimitur in forma Sanguinis: & Hebræi nun-
quam solent exprimere; vnde nec Dominus ex-
pressisse credendus est. Necessariò tamen subin-
telligitur iuxta phrasim Hebræam. Neque sine
gravi peccato potest omitti.

Vox, *Est,*
non neces-
sariò adden-
da, non ta-
men omit-
titur sine
peccato.

Notandum Tertio, Si loco (*Hoc*) diceretur
Hic aduerbialiter, nihil fieret: quia non significa-
retur transsubstantiatio. Item si diceretur (*Illud*),
loco *Hoc*; quia *Illud* non designat rem presentem;
secus fortè, si diceretur *Istud*. Item, si diceretur
Hæc res, hic abus, hoc sensibile, fieret consecratio; li-
cet esset graue peccatū, contra traditionem Apo-
stolicam, & vniuersalem Ecclesiæ consuetudinē.

Si loco
Hoc dice-
retur *Hic,*
nihil con-
ficeretur.

Notandum Quarto, Verba illa, *Accipite, & man-
ducate,* non pertinere ad formam; quia per ea so-
lùm datur præceptum vtendi hoc Sacramento:
circa ipsum autem Sacramentum nihil operantur:
sicut cùm Dominus Ioannis 8. dicebat, *Vade, filius
tuus vinit;* illud *vade* nihil operabatur circa filiū,
sed solum hæc verba, *filius tuus vinit.* Multò minis
necessaria sunt verba, quæ in Canone præcedunt.

Accipite &
manducate
non operantur
ad formam.

Qui pridie

Nec ad consecrationem faciunt: *Qui pridie quam pateretur*, ut uult Scotus.

Qui pridie quam pateretur: quod est contra Scotum dist. 8. q. 2. qui existimat, nisi proferantur omnia verba ab eo loco Canonis, *Qui pridie*, usque ad, *Hoc est Corpus meum*, non fieri consecrationem: *Quia licet*, inquit, non sint essentialia, tamen sunt necessaria ut determinent significationem forma ad Corpus Christi; alioquin Sacerdotem uideri loqui de corpore suo. Sed hæc sententia non est probabilis; tum quia verba illa præcedentia, non sunt verba Christi, sed Ecclesiæ, vel Euangelistarum: tum quia Patres, & reliqui Doctores docent verba absolute necessaria esse tantummodò ista, *Hoc est Corpus meum*: quæ sufficienter determinantur ad significandum Corpus Christi, partim ex intentione ministri, ut in ceteris Sacramentis; partim ex eo, quòd ipse loquatur in persona Christi. Sicut cum Angelus ait, *Ego sum Dominus Deus tuus*, pronomen *ego* non accipitur pro Angelo, sed pro eo, cuius personam Angelus gerit. Idem confirmari potest ex Concilio Florentino supra citato.

Hæc verba, Notandum Quintò, In Liturgiis Græcorum, Iacobi, Basilij, Chrysostomi addi hæc verba in consecratione panis, *quod pro uobis frangitur vel traditur*; sed non sunt necessaria: nam nec apud Matthæum vel Marcum habentur, nec apud pleerosque Patres qui referunt formam consecrationis, nec in nostro Canone. Ratio est; quia transubstantiatio panis in Corpus Christi plenè significatur his uerbis, *Hoc est Corpus meum*; unde illa determinatio, *quod pro uobis frangitur*, non est necessaria; sed solum additur maioris explicationis causâ.

ARTICVLVS III.

Vtrum hæc sit conueniens forma Calicis: Hic est calix Sanguinis mei &c.

Respondetur Affirmatiuè.

Notandum tamen contra D. Thomam & quosdam Thomistas, ad consecrationem Calicis sufficere hæc uerba, *Hic est calix Sanguinis mei*; uel, *Hic est Sanguis meus*, & reliqua quæ adduntur nihil operari. Ita passim Doctores cum Magistro dist. 8. & quæ hoc tempore scribunt contra hæreticos.

Probatur Primò, Quia in Liturgiis Græcorum S. Iacobi, Basilij, Chrysostomi (quas D. Thomas non uidetur uidisse) non habentur hæc uerba, *æterni*, & *mysterium fidei*: & in Liturgia Æthiopum omittitur hoc totum, *Noui & æterni testamenti, mysterium fidei*: quod certum signum est, non esse necessarium.

Respondet Paludanus, illos omnes non consecrare. Sed hoc est magnæ parti Ecclesiæ tribuere intolerabilem errorem in re summi momenti; quem errorem Ecclesia Romana nunquam reprehendit; quemque grauissimi, sanctissimique Patres (quod absit) essent secuti.

Probatur Secundò; Quia alia uerba addita non significant aliud, quàm effectum & usum Sacramenti: ergo non pertinent ad substantiam huius Sacramenti, quod non consistit in usu.

Probatur Tertiò, Quia in forma consecrationis panis, Dominus etiam addiderat, *Quod pro uobis frangitur*, seu *traditur*; & tamen hoc ibi non

pertinet ad substantiam formæ: ergo neque illa uerba in consecratione calicis, *Qui pro uobis*, & *pro multis effundetur*.

Probatur Quartò, Etiam Corpus Christi sub specie panis est *mysterium fidei*; & tamen hoc non additur: ergo non est de substantia. Ratio est; quia formæ Sacramentorum illud efficiunt, quod significant: atqui hæc uerba, *Hic est Sanguis meus*, plenè significant conuersionem uini in Sanguinem, sicut ista, *Hoc est Corpus meum*, plenè significant conuersionem panis in Corpus Christi: ergo sufficiunt.

Neque est probabile, quod docet Dominicus Soto in hunc locum; Hæc uerba, *Hic est calix Sanguinis mei*, si sola proferantur, sufficere quidem ad consecrationem; tamen, si addantur reliqua, suspendi consecrationem usque ad finem illorum; & idcirco etiam reliqua esse de substantia. Si enim sufficiunt illa: ergo omnino fit consecratio illis debita intentione prolatis, siue alia addantur, siue non: ut patet in forma consecrationis panis apud Græcos; alioquin oportebit dicere, etiam apud illos suspendi consecrationem panis, donec finiatur illa uerba, *Quod pro uobis frangitur*: quod nemo dixerit. Confirmatur, quia non est in potestate ministri suspendere effectum Sacramenti; nam Sacramentum operatur instar naturæ; positus necessarijs.

Aduerte tamen, hæc posteriora uerba nõ posse sine grati peccato omitti, propter Apostolicam traditionem, & Ecclesiæ uniuersalem consuetudinem, quæ vim legis obtinent.

Quòd ad sensum formæ attinet: Prior pars est, *Hic est calix Sanguinis mei*. Sensus est; Id quod continetur hoc calice, est Sanguis meus: uel, ut alij uolunt, *Hic calix continet Sanguinẽ meũ*. Matthæus & Marcus habent, *Hic est Sanguis meus noui Testamenti*; quo modo quidam putant Dominum dixisse. Lucas uerò & Paulus, *Hic est calix nouum Testamentum*, quod in nostra Liturgia seruatum est: & merito, ut significetur Sanguis Christi hæc sacramentaliter libari & offerri.

Alter pars, *Noui & æterni Testamenti*; id est, quo confirmatur & applicatur noua dispositio Dei de æternâ hereditate hominibus conferendâ. Duplîciter autem *Sanguis Christi* dicitur *Sanguis noui Testamenti*: Primò, Quia dispositio, & promissio diuina de æternâ hereditate, confirmata est huius sanguinis effusione; quæ facta est partim in cœna, partim in cruce. Hæc autè dispositio, seu promissio dicitur *Nouum Testamentum*; quia non pertinet ad legem ueterem, sed ad nouam; lex enim uetus nõ habebat expressè nisi terrenas promissiones. Dicitur *Æternum*, uel quia ab æterno præparatur; uel quia de æternâ salute; uel quia nunquam antiquandum, sed duraturũ usque ad finem sæculi. Secundò, Dicitur: *Sanguis noui Testamenti*; quia Sanguis Christi in Eucharistiâ, est ueluti instrumentum quoddam authenticum; continens in se descriptam Christi testatoris uoluntatem; eamque nobis applicans, & ius tribuens hereditatis; sicut testamentum in rebus humanis.

Tertia Pars, *Mysterium fidei*: quo significatur Sanguinem Christi sub speciebus latentem, esse rem arcanam, sola fide cognoscibilem; uel, ipsum Sanguinem pro nobis effusum esse *Mysterium* à faculis absconditum, cuius fide eramus iustificandi; nam fide Sanguinis eius reconciliamur Deo: Ad Rom.

12
Soti sententia improbabilis.

Sine peccato non possunt omitti hæc uerba: *Qui pro uobis* &c.

13
Explicatur uerba formæ calicis.

1. Pars.

2. Pars.

Cur Sanguis Christi dicatur sanguis noui Testamenti.

2. Pars.
Dicitur *Mysterium fidei*.

Ad Rom. 3. v. 25. *Quem proposuit Deus propitiato- rem per fidem in sanguine ipsius.*

4. Pars. Explicatur verba, Quis pro vobis &c.

Quarta Pars, *Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum:* Græca habent *effunditur*. Sensus est, qui pro vobis & pro multis libatur, offertur. Quæ sententia patet ex Luca, qui expres- sè dicit *calicem effundi*: sicut enim *frangere* est im- molare, quando dicitur de pane, seu corpore, prio- ris ad Corinth. 10. v. 16. *Panis, quem frangimus, nōne communicatio Corporis Domini est?* & Corinth. 11. v. 24. *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis fran- gitur*; quomodo etiam habent. Liturgiæ Græco- rum: ita hic *effundere*, est *libare*, *offerre Deo*: nam oblatio liquidorum fit cum effusione. Illud au- tem *Pro vobis, & pro multis*, variè explicatur. For- tassis non distinguuntur: nam quod vnus Euan- gelista dicit *Pro vobis*, alius dicit *pro multis*; nemo autem vtrumque habet. Si quis tamen velit dis- tinguerè, commodè *pro multis*, intelligitur de fi- delibus: nam in Ecclesiâ pro solis fidelibus propriè hoc sacrificium offertur: Vide plura apud Iansen- nium cap. 131. Concordia.

ARTICVLVS IV.

Vtrum predictis verbis insit ali- qua vis creata effectiua consecrationis?

14 Excucitur mens Diui Thomæ.

Notandum, Videri à D. Thoma poni aliquã vim creatam, à Christo deriuatam; ac pro- inde aliquam qualitatem realem & supernatura- lem: quomodo illum etiam antiqui Thomistæ in- telligunt. Tamen in solutione 3. argumenti vi- detur deflectere ad vim moralem; ait enim, Hanc vim sequi ex significatione: atqui significatio non est quid reale in verbis: ergo nec vis, quæ in ea fundatur. Vide dicta supra q. 62. art. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum predicta locutiones sint vera?

Respondetur, Esse veras. Ratio est: Quia non significant suum significatum, (seu connexi- onem extremorum) esse in principio orationis (id enim nullo modo postulat orationis veritas;) sed in termino: atqui tunc verè illorum verbo- rum significatum est; nam substantia, sub specie- bus panis, & vini contenta, verè est Corpus & Sanguis Christi.

D V B I V M I.

Vtrum hæc verba, Hoc est Corpus meum dicantur à Sacerdote tantummodò histo- ricè, seu narrando; an etiam affirmando?

15 Verba hæc profertur affirmati- uè.

Videntur enim solum historicè dici; nam so- lum commemorat, quid Christus dixerit, & egerit. Respondeo, Certum est, hæc verba non solum historicè profertur, sed etiam affirmatiuè, tanquã propria ipsius loquentis. Quod est contra Duran-

dum dist. 8. q. 2. & contra Innocentium III. lib. 4. de mysterijs Missæ cap. 17.

Contrariū tenet Durandus &c.

Sed tenet communior sententia Doctorum dist. 8. Bonauentura, Scotus, Richardus, Palu- datus, Capreolus, & alij. Et D. Thomas hoc lo- co. Probatur Primò, Quia hoc apertè colligitur ex Concilio Florent. *Forma, inquit, huius Sacra- menti sunt verba Saluatoris, quibus conficitur hoc Sa- cramentum: Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit Sacramentum, &c.* Atqui, si solum histo- ricè seu recitatiuè dicerentur, loqueretur Sacerdos solum in persona sua, non in persona Christi, sicut cum recitat passionem.

Probatur Secundò, Si solum acciperentur hi- storicè, non applicarentur ad materiam præsentem Sacerdoti; sed solum ad materiam, quæ præfens erat Christo; ac proinde non fieret consecratio: sicut dum recitantur in passione, vel in epistola prima Apostoli ad Corinth. c. 11.

Probatur Tertio, Quia formæ ceterorum om- nium Sacramentorū proferuntur significatiuè, seu affirmatiuè: ergo etiam forma huius Sacramenti.

Aduerte, Sacerdotè in actione Liturgiæ qua- dam loqui solum in persona sua: veluti cum con- ficitur sua peccata, cum orat super populum, cum recitat Epistolam, Euangelium; & etiam Cano- nem vsque ad verba consecrationis: quedam non solum in persona sua, sed etiam in persona Chri- sti, perinde ac si ipsemet esset Christus; & sic pro- fert hæc verba, *Hoc est Corpus meum, Hic est calix Sanguinis mei*: quomodo Angelus Exodi 3. dicit: *Ego sum Deus Patris tui*. Ratio est, quia non solum intendit proferre verba illa, vt narret quid Chri- stus dixerit & fecerit; sed etiam, vt ipse per eadè verba in persona Christi operetur, conuertendo hunc panem præsentem in Corpus Christi; & si- gnificet id, quod operatur. Hæc enim duo in eadè oratione simul posse intendi, & significari, patet exemplis: Vt, si Legatus regis habens in mã- datis te præponere arci, dicat: *Rex mihi inuinxit, vt hanc arcem tibi traderem, dicens: Huius arcis tu esto præfectus*; intendens simul narrare quid rex dixe- rit, & in persona regis arcem illis ipsè verbis tradere. Item, si quis dicat: *Caluinus dicit, Chri- sti Corpus non est in Eucharistia*, intendens referre quid Caluinus doceat, & simul significare suam sententiam.

16 Sacerdos celebrans quedam dicit tantum in persona sua, quedam etiam in persona Christi.

Hic tamen aduerte, quatenus illa verba, *Hoc est Corpus meum*, dicuntur *historicè*, seu *narratiuè*, pronomen *Hoc* designat contentum sub speciebus panis, qui erat in manibus Christi: quatenus au- tem dicuntur *affirmatiuè*, designat contentum sub speciebus panis, qui est in manibus Sacerdotis. Neque id mirum; quia potest oratio sub diuersa intentione etiam diuersa significare, sine vllò vi- tio æquiuocationis; præsertim quando intentio- nes seu significationes sunt subordinatæ, sicut in proposito.

Vox *Hoc* vt narratiuè, vel affirmatiuè dicitur, quid significet.

D V B I V M I I.

Vtrum hæc oratio, Hoc est Corpus meum; operetur quatenus est vera? An alio modo, scilicet quatenus est neutra, id est, neque ve- ra neque falsa?

Respondeo, & Dico Primò, Hæc oratio ope- ratur vt significatiua. Probatur; Quia ratio operandi

17

Hæc Oratio operatur, vt significatiua.

operandi est significatio; vt videre est in omnibus Sacramentis: omnia enim operantur vt signa. Vnde Cocilium Trident. sess. 13. cap. 3. dicit *Christi Corpus esse ibi ex vi verborum*; id est, ex vi significationis verborum.

Dico Secundò, Non tamen operatur, vt vera speculatiue, aut vt falsa: sed vt prior naturâ quam sit vera vel falsa; id est, operatur, vt neutra, iuxta Scotum dist. 8. qu. 2. art. 3. Probatur, Quia veritas illius speculatiua pendet à præsentia Corporis Christi; præsentia autem pendet ab operatione: ergo operatio orationis huius est prior naturâ, quam veritas eius: ergo operatio non pendet ab eius veritate: sed contrâ, veritas eius pendet ab eius operatione. Quod confirmatur; quia oratio illa operatur, non quia vera est, sed vt vera sit: prius enim naturâ est significatiua, quam sit vera, cum per se sit indeterminata ad veritatem, vel falsitatem. Vt autem sit vera, operatur suum significatum.

18
Et vt Vera Practicè.

Dico Tertiò, Hæc oratio vt vera practicè, rectè dicitur esse operatiua sui significati, & causa suæ veritatis speculatiue seu enuntiatiue: vt rectè Caietanus hoc loco. Probatur, Quia practica veritas orationis consistit in eo, quòd sit confor-

mis intentioni & potestati loquentis. (Vt patet in hac oratione, *hic ager erit tuus*, pronuntiata à domino agri cum intentione tibi donandi: erit enim practicè vera, etsi fortè contingat veritatem speculatiuam, quæ pendet ab executione, impediri.) Hinc enim habet, quòd sit vera causa sui significati, ac proinde suæ veritatis speculatiuæ.

Itaque in hac oratione hæc ordine sunt consideranda. Primò, sonus materialis verborum. Secundò, significatio indeterminata ad verum & falsum. Tertiò, veritas practica. Quartò, operatio eius. Quintò, præsentia Corporis Christi. Sextò, veritas speculatiua.

19
Ordo eorum, que hic in hac Oratione consideranda sunt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum forma consecrationis panis consequatur suum effectum, antequam perficiatur forma consecrationis vini?

Vide D. Thomam.

QVÆSTIO LXXIX.

De Effectibus Sacramenti Eucharistia.

1
Varii effectus Eucharistia.

NOtandum est, Dupliciter considerari Eucharistiam. Primò, Vt Sacramentum est. Secundò, vt Sacrificium. Vt Sacramentum est, habet varios effectus. Primus est, Collatio gratiæ habitualis, & virtutum annexarum; idque eo fine, vt perfectius Christo vniamur. Secundus effectus est, Remissio peccati mortalis & venialis. Tertius est, Præseruatio à peccatis futuris. Quartus est, delectatio spiritalis. Quintus est, Gloriosa resurrectio corporum. De primo effectu agemus in quatuor proximè sequentibus Dubijs: de ceteris verò in Dubio 5.

Prius tamen Aduerte, etsi alia Sacramenta gratiam conferant, huic tamen proprium esse conferre gratiam ad eum finem, vt perfectius Christo vniamur; vnde potissimum auget charitatem. Aduerte Secundò, Hoc Sacramentum etiam conferre auxilia præuenientia ad excitandâ charitatem idonea; vt rectè docet D. Tho. art. 1.

DVBIVM I.

An hoc Sacramentum aliquando conferat primam gratiam? Et consequenter, an aliquando deleat culpam peccati mortalis?

2
Per se non dat primam gratiam.

Respondeo, & Dico Primò, Per se, & primaria sui institutione non confert primam gratiam, sed solum gratiæ augmentum. Ratio est; quia datur per modum cibi, seu alimenti spiritalis ad augendam charitatem. Alimentum autem præsupponit vitam sui generis. Vnde Apostolus 1. ad Corinth. 11. v. 28. *Præbet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat.* Quare nunquam potest sumi Eucharistia directè hac intentione, vt

culpa mortalis condonetur; sicut Sacramentum Baptismi & Pœnitentia.

Dico Secundò, Per accidens tamen fieri posse, vt conferat primam gratiam. Ad hoc tamen non est satis, vt bonâ fide accedas sine conscientia peccati mortalis. Nam peccatum mortale non potest vnquam remitti sine aliquâ pœnitentiâ supernaturaliter inspiratâ, saltem attritione: vel certè sine actione virtualiter pœnitentiam continente. Pœnitentia enim est necessarium medium ad remissionem peccati mortalis; vt colligitur ex multis Scripturis, & Concilio Tridentino. Bona autem fides non potest supplere defectum medijs necessarij. Itaque requiritur saltem vera attritio in genere de omnibus peccatis commissis. Quòd si quis conscientiam peccati mortiferi habeat, præter veram attritionem, etiam requiritur vt bonâ fide existimet se contritum, vel saltem suam pœnitentiam esse sufficientem; quamvis in illâ existimatione fallatur: nam alioqui non excusabitur à transgressione præcepti diuini, quo tenetur in statu gratiæ accedere. Vide D. Thomam art. 3.

3
Sed dat per accidens.

Quia si nō sis conscientis peccati mortalis!

Quid si eius sis conscientis!

DVBIVM II.

Vtrum eo momento, quo confertur gratia habitualis in Eucharistia, necesse sit habere actualem deuotionem, & non peccare venialiter?

Caietanus hoc loco art. 1. affirmat actualem deuotionem esse necessariam; & etiam, vt tunc non committat peccatum veniale; quia deuotionem impedit. Vnde colligit, omnes illos qui cum distractione comunicant, vel celebrant, nō accipere augmentum gratiæ: quod etiam fen-

4
affirmat.

fit Du.